

ἐπιδικώμενοι από τόν ποιητή σκοπός, ἀκολουθεῖ ἡ ἐξέταση τῆς χρήσης τοῦ ἱστορικοῦ παραδείγματος καί τέλος ἡ χρήση τοῦ παραδείγματος ἀπό τή σύγχρονη ζωή.

Ἀπό τή χρήση τοῦ παραδείγματος: μυθικοῦ, ἱστορικοῦ καί ἀπό τή σύγχρονη ζωή καταδεικνύονται ἡ πρόθεση τοῦ ποιητή νά διδάξει, νά προτρέψει ἢ νά ἀποτρέψει καί νά παρηγορήσει, συγχρόνως δέ μαρτυρεῖται καί ἡ ἀρχαιομαθεία του.

Ἡ ἐργασία ὁλοκληρώνεται μέ τό *Παράρτημα*, ὅπου παρατίθεται ἡ μετάφραση στήν ἑλληνική τῶν χρησιμοποιηθέντων λατινικῶν χωρίων καί μέ τή *Βιβλιογραφία* (ἐκδόσεις στερεότυπες, μεταφρασμένες - σχολιασμένες, καί Γενική Βιβλιογραφία κατ' ἐπιλογή).

Γεώργιος Ἀθ. Τουρλίδης (Τομέας Κλασσικῆς Φιλολογίας),
Θεῖον καί λατρεία εἰς τόν Ὁράτιον. Συμβολή εἰς τήν μελέτην καί
διασάφηνιν τοῦ προβλήματος τῆς πρωΐμου καί μεταγενεστέρως
Ὁρατείου θεολογίας.

Ἡ θρησκευτικότης εἰς τόν Ὁράτιον ἐκδηλώνεται μέ τήν συνεχή ἀναφοράν εἰς τό ὄνομα ἢ καί τά ὀνόματα τῶν θεῶν καί τῶν θεοτήτων εἰς τό ἔργον του, καθώς καί εἰς τās ιδιότητες τῶν ὡς ἄνω θεῶν μορφῶν, μέ τās ὁποίας ἐξαιρεται ἡ σημασία καί ἡ σπουδαιότης τῶν.

Ἐπί τοῦ προκειμένου ὁ Ὁράτιος εὐρέθη ἀντιμέτωπος δύο θρησκευτικοῦ περιεχομένου ρευμάτων. Τοῦ ἀρχέγονου τοῦ φυσικοκρατικοῦ καί τοῦ ὑστερογενούς, τοῦ φιλοσοφικοῦ. Με ἄλλους λόγους κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς νεότητός του τό ἔργον του ἐπηρεάσθη ἀπό τήν θρησκείαν τῶν προγόνων του, δηλαδή ἀπό τούς ἀγροτικούς καί ποιμενικούς θεούς.

Βαθμηδόν ὅμως καί κυρίως ὑπό τήν ἐπίδρασιν τόσον τῆς προσωπικῆς του ωριμότητος, ὅσον καί τῆς ἐπικουρείου φιλοσοφίας ὁ Ὁράτιος διεμόρφωσε μίαν νέαν ἀποκλίσεως θεολογικήν ἀντίληψιν περί θρησκείας, ἐδραζομένην κυρίως ἐπί αὐτῶν τῶν θεολογικῶν θεωριῶν, τῶν εἰσαχθεῖσων κυρίως ἀπό τήν Ἀνατολήν. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς θρησκευτικότητος ἦτο νά ἀπομακρυνθῇ ὁ ποιητής ἀπό τήν πρώτην περί θεῶν φιλοσοφίαν τῆς νεότητός του καί νά ἀναχθῇ εἰς τήν σφαῖραν τῆς θεωρήσεως τῆς καινοφανοῦς δι' αὐτόν θρησκείολογικῆς μορφῆς, ἡ ὁποία, ὡς προαναφέρθη, ἦτο ἀπότοκος τῶν φιλοσοφικῶν ρευμάτων τῆς ἡδονικῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐπικούρου.

Κατά τήν πορείαν ὅμως τοῦ βίου του, δύο λόγοι κυρίως συνετέλεσαν, ὥστε ὁ ποιητής νά ἀνακάμψῃ, νά ἐπανέλθῃ καί νά ἐνδιατρίψῃ εἰς τήν πρώτην θρησκευτικὴν λατρείαν τῶν φυσικῶν, τῶν ἀρχέγονων καί πρωτογενῶν μορφῶν θεῶν καί θεοτήτων. Ὁ εἰς λόγος ἦτο ἄλλοι τυχαιοί, δηλαδή συνειρία τριῶν φυσικῶν γεγονότων, κατὰ τὰ ὅποια ὀλίγον ἔλασεν νά φονευθῇ ὁ ἴδιος. «Ὡδαί», I 28 (πνιγμός), I 34 (κεραυνός), II 13 (πτώσις δένδρου). Μερικὴ μνεῖα εἰς III 4, 26-28). Ὁ δεῦτερος λόγος ἦτο ἡ συνείπεια τῆς ἐφαρμογῆς τῆς θρησκευτικῆς πολιτικῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου.

Ὁ Ὁράτιος ἀπέδεχθη τήν διακήρυξιν τοῦ αὐτοκράτορος περί ἐπιστροφῆς εἰς τούς πατρώους θεούς, εἰς τήν πρώτην θρησκείαν τῶν Ῥωμαίων, εἰς τήν ἐθνικοποίησιν τῆς καί εἰς τήν ἀπεμπόλησιν καί ἀπομάκρυνσιν, κυρίως ἀπό τήν Ῥώμην, πλήθους ἄλλων θρησκευτικῶν αἰρέσεων καί θεοκρατικῶν ἰδεολογιῶν καί θρησκευτικῶν δοξασίων, αἱ ὁποῖαι εἶχον εἰσαχθῆ ἀπό τήν Ἀνατολήν καί τήν Αἴγυπτον μετὰ ἀπό τό 202 π.Χ., δηλαδή μετὰ ἀπό τό τέλος τοῦ δευτέρου φοινικικοῦ πολέμου.

Συνεπῶς ὁ Ὁράτιος ἐδέχθη ἐπιρροάς ἀπό τούς θεούς τῆς πρωΐμου Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος, ἀπέδεχθη ἀκολούθως τās δοξασίας περί θεοῦ κυρίως ἀπό τήν ἐπικουρείου φιλοσοφίαν καί ἐπανήλθε κατόπιν, μέ παλίνδρομον κλίσιν, εἰς τήν λατρείαν τῶν πρώτων θεῶν τῆς Ῥώμης, οἱ ὅποιοι ἀνήκον εἰς τόν ἀγροτικόν καί ποιμενικόν κυρίως χῶρον.